

İktidar: Kişiler-arası, Organizasyonel ve Global Boyutları

Çarşamba, 9 Kasım 2005

KONU: İktidarın kurumsallaşması.

Geçen dersin özeti

- * iktidar sistemlerinden transformasyon—bedenlerin kontrolünden zihinlerin kontrolüne ve daha sonra da uzay/mekanın kontrolüne
- * bu hareketle birlikte otoritenin bedenden zihne ve uzaya/mekana geçmesi
- * dışlamaktan disipline/normalleşmeye ve yönetimselliğe/özgürlüğe ve bir alana/mekana girme özgürlüğüne ve kendini-yönetemeye geçiş

İktidar hakkında şimdiye kadar bildiklerimizin özeti

- * **pek çok farklı kuvvetin** yapılandırılmış/kalıp haline getirilmiş etkileşimler olarak iktidar
- * **her yerde**—iktidar ilişkisi *olmayan* hiçbir şey yoktu; iktidar **her yerde** fakat her yerde *aynı* değil—asıl sorun değişikliği ve **iktidar çeşitlerini ve dağılımını** belirtmek
- * her noktada her ilişkide bir dakikadan diğerine üretilir (uygulanır)
- * diğer etkileşim türlerine dışsal değildir
- * yukarıdan olduğu gibi aşağıdan da uygulanır
- * iktidar ve iktidarsızlık birbirinin tam tersi değildirler (Simmel), **intercursive** olarak iktidar (Wrong)
- * iktidar uygulanması toplumun bütününde görgülen yarılmalar/ayrılmalar oluşturur
- * iktidar **kastidir**—planın bir yerinde (bazen çok uzakta olsa da) insan kastı vardır ve bunu aşağıdan merkeze doğru izlemeliyiz—artık bireysel bir zihnin ürünü olmasa da bu anlaşılabilir ve bilinebilir bir şeydir;
- * iktidar aynı zamanda kurumlaştırılmıştır, böylece maksatlar geçmişin derinliklerine, yüzeyden uzağa gömülmüştür, birikmiş ve katmanlaşmıştır
- * Foucault için, Simmel’de de olduğu gibi, iktidarın olduğu yerde **direnış** imkanı/ihtimali de vardır
- * sabit, değişmeyen iktidar yapılarını aramamalıyız, bunun yerine değişen modifikasyonları ve dağılımdaki ve benimsemedeki değişimi fark etmeliyiz
- * tekrar tekrar yeniden-icat edilen ve yeniden-oyunan—görevimiz bunun nasıl olduğunu anlamak

Derste şimdiye kadar, iktidar konseptlerinden, iktidar ilişkilerinden, ve iktidar dağılımını açıklayan teorilerden konuştuk...

Başlangıçtaki iktidar tanımımız (Dennis Wrong) kasti ve öngörülen etkiler yaratmaktı. Bu tanım şimdi biraz geliştirilmeli: İktidarın sadece kişiler-arası ilişkilerde olmadığını, bu ilişkilerin daha büyük çevresel ve organizasyonel yapılara dayandığını öğrendik. *İktidar, gruplarda, toplumlarda ve organizasyonlarda kurumsallaşmış (tortulaşan) kaynakları olan bireyler tarafından uygulanır.* Bu yapılara/iktidarın kurumsallaşmasına (Foucault’nun insanın kontrolü bedenden zihne ve uzaya/mekana değişti dediğinde söylediği şey) bakmalıyız.

- * tanım # 1 [**mikro**]: başkaları üzerine kasıtlı, öngörülen etkiler (kişiden kişiye)
- * tanım # 2 [**makro**]: kurumlar bu mikro maksatları nasıl yapılandırıyor, iktidar uygulama imkanları ayrı bireysel alış-verişlerden daha büyük bir şey (daha ötesi, daha kapsayıcı) tarafından nasıl kısıtlanıyor ya da mümkün kılmıyor

Sosyal bilimciler bu iki farklı mikro/makro düzeyden bahsediyor ama eylemlilik ve yapıdan da bahsediyorlar:

* **eylemlilik**: “insan tarih yapar,” insanlar eylemlidir, aktiftir, iradeleri ve seçenekleri vardır.

* **yapı**: “tarih insanı yapar,” organizasyon ve tarihten, kalıplardan gelen bireysel eylem üzerindeki kısıtlamaları inceler

Sosyal bilimlerin tamamı bu iki görüş arasında bir tartışmadır. Sosyal teori gördüklerimiz ve deneyimlediklerimiz sebebi hakkında bir argümandır. Sebeb bizde midir? Kişiliğimde, irademde, kişisel kaynaklarımda? Seçimlerim bu hayatı nasıl yaptı? Ya da insan davranışını kısıtlayan bireyden daha büyük bir şey mi vardır? ki öyleyse, yapı tarafından belirlenen kanallar içinde işleyen, varolan eylemlilik sınırlıdır.

Günümüzdeki en popüler kuramlar, bireylerin etraflarındaki dünyayı yarattıkları ancak bunu sınırlar içinde yaptıkları bir **geri bildirim döngüsü** tanımlamaya çalışırlar. Bazıları bunu yapılandırma olarak adlandırıyor (A. Giddens); diğerleri habitus'tan bahsediyor (P. Bourdieu). Örneğin, sınav seçenekleri için bir oylama yaptık. Modeli bozduk, ama bu durum başkaları için bir model olacak mı? Sınıftaki işi organize etmek için ne gibi kısıtlamalarımız var?

Bu **diyalektik bir süreçtir**, zıtlıklar bir arada ve birbiriyle bir tansiyon içerisinde çalışır.

Bireylerin eylemleri ve dünyalarına atfettikleri anlam yavaşça kurumsallaşır ve sonra bireylerin ne yapabileceklerini sınırlayan kısıtlamaların bir parçası olan sosyal yapılara dönüşür.

Örnek: sınıflarda yaşadığımız bir kalıp 100 yıl önce ortada yoktu: ders izlencesi. Bu ders izlenceleri ve kurallar nasıl böyle detaylı olmaya başladı? İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir şekilde başladı ve 20.yüzyılın son çeyreğinde giderek arttı. Bu insanların uydurduğu bir şey ve *şimdi bir kısıtlama*. İzlençe öğrenciler için tahmin edilebilirlik yaratır, planlamaya, hazırlanmaya izin verir, hocanın planlamasını ya da planı olmayışını açığa çıkarır. İzlençe olmasaydı nasıl olurdu? Bununla ilgili ne hissediyoruz? Tahmin edilemez bir durum olmasının nesi kötü? Pek çok kural (örneğin, ders saatleri, ödevlerin zamanlaması, not verme, ekle/sil dönemleri, not değişikliği için dilekçeler), hoca kuralları değiştirmeye yetkili değildir (bireysel olarak yapamaz da). Toplum karmaşıklaştıkça, daha fazla rolümüz oluyor ve bunları koordine etmemiz gerekiyor. **Heterojenlik/karmaşıklık koordinasyon gerektirir**. Bu nedenle, **kuralları** daha da **detaylandırırız**—birbirleriyle çelişebilen kurallar ve beklentileri bağdaştırmak için **tahmin edilebilirliğe** ihtiyacımız vardır. İlgileri, bakış açıklarını, yorumları paylaştığımızı farz edemeyiz; informal eylem anlaşmazlığa yo açar, anlaşmazlık önleme ve çözüm bulma mekanizmaları üretir, kurallar gibi.

--Örnek içinde örnek: Profesör Silbey aynı zamanda bir profesör, bir anne, bir kız kardeş, bir kız evlat. Değerlendirmesi gereken sınavlar var ancak gitmesi gereken bir Şükran Günü yemeği de—kurallar bu birbirleriyle çatışan rolleri yapılandırmaya ve koordine etmeye yardımcı olurlar.

--Bu kişisel alış-veriş üzerindeki makro, tarihi, kurumsal, profesyonel kısıtlamadır! Bu yapı, daha büyük bir yapı içerisinde bir **ilişkiler kalıbı** yaratır—iş/aile, hayatını kazanmak, ve duygusal ilişkiler. Ne kadar özgür seçeneğimiz var?

Yapı ve eylemsellikten konuştuğumuz zaman, sosyal ilişkileri şekillendiren enerjinin dengesinin nerede olduğundan bahsediyoruz.

yapı= sosyal davranışın, dayanıklı ilişkilerin tekrar eden kalıbı

Carolyn Heilbrun—(Columbia Üniversitesi'nde edebiyat profesörü, yakınlarda vefat etti, ayrıca Amanda Cross adıyla detektif hikayeleri de yazdı)

--*Bir Kadının Hayatını Yazmak* (1989) yazdı; burada **eylemlilik, imtiyaz, ve sınırlandırmaları (yapı)** açıkladı:

--Akademik işlerden sorumlu bir dekan öğrencilere Heilbrun'den alıntılar yapıp şunları söyleyerek ilham vermek istiyor:

“Bana öyle geliyor ki imtiyazlı olan pek çoğumuz emniyette oluşumuzu kullanmalı ve gürültü yapmalıyız, cesur olmalıyız, popüler olmayan olmalıyız.”

Dekan Heilbrun'un metnini edit etmişti. Kitabında alıntı *aslında* şöyle idi:

“Bana öyle geliyor ki yaşlandıkça imtiyazlı olan pek çoğumuz, hayatlarında bir miktar finansal güvenlikle sağlam bir yeri ve düzeni olanlar, durdukları yerde kalmaya devam etme, her günün rutin işlerini halletme, ve atardamarlarımızın sertleşmesini dinlemeyi seçme tehlikesi altındayız. Bunun yerine, güvenliğimizi, yaşça büyüklüğümüzü kullanarak, risk almalı, gürültü yapmalı, cesur olmalı, popüler olmamalıyız”

--İlk versiyon, sanki cesur olmak kapasitesi her birinde yatıyormuş gibi öğrencilere *birey* olarak sesleniyor. Orijinal, daha uzun olan versiyonu imtiyazın kaynaklardan geldiğini, gürültü yapmak için, cesur olmak için, popüler olmamayı istemek için *kaynaklarının* olması gerekir. Sıraladığı **kaynaklar** şunları içeriyor: yaşlılık/yaş, güvenli bir yer/toplumda rol, finans. İlk alıntı yapıyı gizliyor, dünyanın bireyler tarafından şekillendirildiğini ima ediyor, ikinci alıntı kişilerin ne yapabileceklerinin kurumsallaşmış (sosyal olarak değer verilen) kaynaklara ulaşmalarına bağlı olduğu fikrini gösteriyor.

--**Fırsat** bireysel bir üretim, bireysel iradenin bir ürünü *değildir*, sosyal bir davranış kalıbının sonucudur, özellikle bu örnekte, yaşa, belirli sosyal konumlardaki insanlara saygı. Fırsat, kaynak bolluğu ile yaratılır ve risk almayı göze alabilir çünkü pozisyonları (hayat fırsatları) güvencesiz değildir, ihtiyaçları olan şeylerin artı değeri vardır; o kadar avantajlı durumda olmayanlar, başarısız olurlarsa aynı riskleri aynı güven içerisinde alamazlar.

Örnek: Profesör Silbey'in devrimci çocuklar yetiştirmeye çalışma hikayesi: Daha sonra ne olacağına dair endişelenmemek için bir **rahatlık düzeyi** gerektirir. Ancak istikrarsız/riskli bir konumdan geliyorsanız, o kadar fazla risk almazsınız. **Güven, risk alabilme becerisini besler**. Endişelenmemek için kaynaklarınızın olması gerekir. (P. Bourdieu'nün *Distinction* [Ayrım/Fark] kitabındaki analizi).

Bundan sonra, bireysel irade ve yapı arasındaki kesişmeleri inceleyeceğiz.

Rosabeth Kanter tarafından yapılan X/O çizgi film

X= çoğunluk, O=azınlık

O'nun genellikle kendini içerisinde bulduğu durum:

- * X'inkine eşit uzmanlık gösteriyor
- * “iyi” bir O olma becerisini gösteriyor
- * bütün Olar için bir sözcü
- * marka/simge O

performans baskısı ile nasıl başa çıkılır:

- * fazla başarı—X’lerin çoğunluğundan daha fazla ve iyi yapmak
- * X’lere karışmak, Xler bunu kabul etmeyebilirler
- * bir X’in araksına saklanmak ve böylece rekabetten tamamen kaçmak (ki bu da şu popüler sonucunu çıkarır: O başarıdan korkar ancak aslında asıl korkulan **aşırı görünür** olmaktır)

Hep ya da birkaç X olduğunda, Xler arasındaki farklılıklar fark edilebilir. Fakat gruba bir O geldiğinde, Xler arasındaki farklılıklar bu yeni ve farklı O tarafından bastırılır, ve bu da, buna karşın Xleri **aynı kategoride** yapar. Şu sorular vardı “işler hiç daha önce olduğu gibi olacak mıdır?” Zıtlık, hepsinin hala bir X olduğunu ve Xliklerini kaybetmediklerini hatırlatmaya yarar. Hatta O ortalarda olduğunda abartılmış bir X kültürü gösterisi bile olabilir.

O’nun ilerlemesi için X-ağında rahat hareket edebilmesi lazımdır, O kendi ağından çok az ya da hiç destek almaz. O, X grubuna nasıl girer? O istisnai bir O olarak tanımlanır. O’nun X’in bakış açısını benimsemesi, hatta diğer O’ları kötülemesi beklenir—X kültürüne asimile olur.

O, O’ların ve X’lerin arasında bölünmüş hissedebilir. Diğer O’lar O’ya hala bir O olduğunu hatırlatırlar. Ancak başarı çoğunlukla X’lerle, diğer O’larla değil, iyi geçinmesine bağlıdır.

X’lerle aynı tarafta olmak O’ların diğer O’lara karşı önyargılı oldukları gibi sonuçlara yol açar (**dayanışma eksikliği**). Ancak sadece birkaç tane oldukları sürece, standartları X’ler belirlediği sürece, O’lar X’ler gibi olduklarını ispatlamak sorundadırlar ve diğer O’larla **rekabet etmeye** zorlanırlar.

İstatistiksel ayrımcılık—olağandışı O’nun diğer O’ların yaptığını yapmış olacağını farz etmek

Organizasyonlar tarafından güçlendirilen stereo tipler, O’yu belirli bir role sıkıştırmak, X’lerin O’lar hakkındaki fikirlerini doğrular. O, stereo tiplerde X’lere iştirak edebilir çünkü bu herkesi daha rahat hissettirir, hiç kimse davranışını değiştirmek zorunda kalmaz.

O’ların rolleri:

- * yardımcı
- * cinsel nesne
- * maskot
- * militan

Etiketler sadece O’ları ayırmaz aynı zamanda O’ya X’lerle nasıl rahat bir şekilde geçineceğinin yolunu gösterir—ancak bu etiketlerin hiç birisi ya da özellikler işle ilgili değildir! Bu, O’nun yetkisini alır ve başka özellikler üzerine yerleştirir. İlk üç rolde [yukarıdaki], X’ler O’ları korur ve O’ların stereo tip davranışlardan daha fazlasını yapamayacağı fikri ortaya çıkar. Militan O, fazla teşhir edilmekten rahatsız olur-- daha zor sınavlar ve başarısız olmak için daha fazla ihtimaller.

Bir X grubunda birden fazla O varsa, “İyi” O’nun “kötü” O’ya karşı olması problemi. Bir O diğer bir O ile eşleştirilemediğinde, bir grup X’in O olma sorununun çözüldüğü kavram yanılgısı. X’ler O’ları bireysel O özelliklerine bakmadan bir arada grublandırır.

Profesör Silbey’in yorumu

Bundan çıkan ders, **pozisyonun kişiyi şekillendirdiğidir**. O, içinde bulunduğu durumun doğasından dolayı rol almak zorundadır. Seçenekleri sınırlı ve öngörülebilir şekilde hareket etmek zorundadır. O'lar kadar X'lerde durumun içerisinde hapsolmuşlardır. Bu insan **kategorileri** hakkındadır ve bunun sonucu gelişen insanların yaşadığı **kalıplar** hakkında.

Bireylerin kararları ve seçimleri kısmen bünyelerindeki roller tarafından şekillendirilir.

Distinction'da [Ayrım/Fark], **Bourdieu** Fransız toplumunda yaratılan **farklılaşma ve eşitsizlik** hakkında yazdı. Buna, kendisini ve diğer üniversite öğrencilerini—orta sınıf ve üst orta sınıftan gelenler zamanlarını pek çok şey yaparak harcıyorlardı (sosyal ağ kurarak)-- izleyerek geldi. En alttaki yarı ders çalışmakla meşguldü—her şeyi doğru yapmaya o kadar kuruluydular ki daha az yaratıcı oldular ve uzun vadede daha az fırsatları oldu çünkü risk alamadılar. *Kendi bulunduğunuz durumu nasıl görüyorsunuz?* En üstte olmayla ilişkilendirilen **imtiyaz** sizin belirli durumlarda daha fazla risk almanıza izin verir.